

FIȘA DISCIPLINEI

Filosofia comunicării

Anul universitar 2025-2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj Napoca
1.2. Facultatea	Facultatea de Istorie și Filosofie
1.3. Departamentul	Filosofie
1.4. Domeniul de studii	Filosofie
1.5. Ciclu de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	Filosofie/Filosofie
1.7. Forma de învățământ	Cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	Filosofia comunicării			Codul disciplinei	HLR2309
2.2. Titularul activităților de curs	Lector dr. Codruța Hainic				
2.3. Titularul activităților de seminar	Lector dr. Codruța Hainic				
2.4. Anul de studiu	2	2.5. Semestrul	3	2.6. Tipul de evaluare	Colocviu
2.7. Regimul disciplinei	Opțional		2.8. Tipul disciplinei	Disciplină de specializare (DS)	

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	42	din care: 3.5. curs	28	3.6 seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					20
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					20
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					10
Tutoriat (consiliere profesională)					4
Examinări					4
Alte activități					
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				58	
3.8. Total ore pe semestru				100	
3.9. Numărul de credite				4	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Nu este cazul
4.2. de competențe	Este de dorit cunoașterea limbii engleze.

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Prezența la orele de curs nu este obligatorie.
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Activitatea de seminar este obligatorie (prezentare de text, intervenții) în proporție de minimum 50%.

6.1. Competențele dobândite în urma absolvirii programului de studii (se preiau din planul de învățământ)¹

Competențe profesionale	
Codul competenței	Competență
CP1	Ordonarea și formularea de idei, teme și probleme filosofice generale și de ramură.
CP2	Identificarea prin gândire critică (analiză și evaluare logice) a punctelor tari și slabe ale unor soluții, concluzii sau abordări alternative de probleme.
CP5	Producerea/proiectarea și comunicarea de idei/cunoștințe filosofice.
Competențe transversale	
Codul competenței	Competență
CT1	Abordarea în mod realist și prin argumentare atât teoretică, cât și practică a unor situații - problemă cu grad mediu de dificultate în vederea soluționării lor eficiente.
CT3	Autoevaluarea nevoii de formare profesională în scopul dezvoltării autonomiei personale, al inserției și adaptabilității la cerințele pieței muncii.

6.2. Rezultatele învățării specifice programului de studii (se preiau din planul de învățământ)²

Rezultatele învățării vizate prin disciplină		
Codul competenței	Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)	Abilități academice specifice (Specific academic skills)
CP1	Studentul/absolventul stabilește conexiuni între teorii și perspective filosofice formulate în diverse epoci, curente și tradiții de gândire și compară argumente filosofice complexe.	1. Studentul/absolventul analizează perspective teoretice diferite.
CP4	Studentul/absolventul distinge principalele teorii filosofice cu privire la cunoaștere și adevăr și descrie într-o manieră coerentă principalele teorii filosofice cu privire la natura, sursele și limitele cunoașterii, precum și criteriile folosite pentru validarea cunoașterii și întemeierea adevăr.	2. Studentul/absolventul folosește concepte filosofice cu un grad ridicat de dificultate, analizează sistematic idei și perspective teoretice care se situează dincolo de experiența empirică.
CT1	Abordarea în mod realist și prin argumentare atât teoretică, cât și practică a unor situații - problemă cu grad mediu de dificultate în vederea soluționării lor eficiente.	3.
CT3	Autoevaluarea nevoii de formare profesională în scopul dezvoltării autonomiei personale, al inserției și adaptabilității la cerințele pieței muncii.	...

7. Rezultatele învățării specifice disciplinei

Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)
1. Identificarea și descrierea celor trei paradigme majore ale filosofiei comunicării (clasică/transmisivă, organicistă/sistemică, <i>embodied/enactivă</i>), inclusiv a autorilor, conceptelor-cheie și a contextelor intelectuale în care au apărut.
2. Înțelegerea limitelor modelului liniar (Shannon) și a argumentelor prin care perspectivele biologice, cibernetice și fenomenologice le depășesc — de la comunicarea ca transfer de informație la comunicarea ca fenomen relațional, ecologic și întrupat.

¹ Se vor prelua din Planul de învățământ al programului de studii acele competențe profesionale și/sau transversale la dezvoltarea cărora contribuie disciplina pentru care se elaborează fișa disciplinei. Pentru fiecare competență se va prelua întregul enunț, inclusiv codul competenței, cu formularea care apare în planul de învățământ, fără modificări. Dacă nu se preia nici o competență din oricare din cele două categorii, se șterge linia din tabel aferentă acelei categorii.

² Se menționează rezultatele învățării specifice programului de studiu la dezvoltarea cărora contribuie disciplina pentru care se elaborează fișa. Enunțurile, preluate fără modificări din Planul de învățământ în funcție de tipul disciplinei (DF/DS/DC) se trec în dreptul competenței asociate.

3. Explicarea rolului corpului, al memoriei și al intersubiectivității în producerea și receptarea semnificației comunicative.
4. Înțelegerea axiomelor comunicării (Watzlawick), a conceptelor de feedback, homeostazie și dubla constrângere (Bateson), precum și a modului în care perspectiva sistemică reconfigurează relația emițător-receptor.
Abilități academice specifice (Specific academic skills)
1. Analiza comparativă a textelor filosofice aparținând unor paradigme diferite ale comunicării, cu capacitatea de a reconstrui argumentele centrale, de a identifica presuposițiile lor implicite și de a evalua critic punctele forte și limitele fiecăreia.
2 Aplicarea cadrelor conceptuale studiate (axiomele Palo Alto, ierarhia semiotică, <i>participatory sense-making</i>) la situații comunicative concrete — interpersonale, textuale sau mediate tehnologic — în vederea producerii unei analize filosofice argumentate.
3. Redactarea unui eseu filosofic academic care integrează cel puțin două paradigme ale comunicării, demonstrând capacitatea de sinteză interdisciplinară, utilizarea corectă a aparatului critic și formularea unei teze proprii susținute argumentativ.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare - învățare	Observații ³
1. Ce este comunicarea? Definiții, probleme, paradigme. Problema definirii comunicării: etimologie, semnificații, delimitări disciplinare.	Prelegerea, dialogul	
2. Modelul clasic: Shannon, Weaver și modelul linear al comunicării. Teoria matematică a comunicării (Shannon, 1948): emițător, canal, receptor, zgomot. Comunicarea ca transmitere de informație.	Prelegerea, dialogul	
3. De la informație la influență: teoria semnalelor biologice. Comunicarea ca fenomen biologic: semnale, adaptare și selecție naturală.	Prelegerea, dialogul	
4. Emițător și receptor: grade cognitive ale comunicării. Ce ne spun rețelele neuronale artificiale despre ontologia comunicării?	Prelegerea, dialogul	
5. Gregory Bateson: comunicarea ca ecologie a minții. De la antropologie la cibernetică. Comunicarea relațională. Dubla constrângere (<i>double bind</i>) și patologia comunicării	Prelegerea, dialogul	
6. Paul Watzlawick și pragmatica comunicării umane. Cele cinci axiome ale comunicării (Școala de la Palo Alto). Conținut vs. relație; Digital vs. Analogic.	Prelegerea, dialogul.	
7. Sistemele comunicative: cibernetică, feedback și auto-organizare. Recapitulare: de la Shannon la Bateson și Watzlawick. Teoria sistemelor deschise și comunicarea (von Bertalanffy, Luhmann)	Prelegerea, dialogul.	
8. Bazele biologice și neurologice ale comunicării. Evoluția capacităților comunicative: de la primate la limbajul uman. <i>Embodiment</i> ca precondiție a comunicării: structuri corporale și senzoriale.	Prelegerea, dialogul.	
9. Fenomenologia comunicării: corp, percepție, intersubiectivitate. Merleau-Ponty: corpul propriu (<i>Leib</i>) ca subiect al comunicării. Percepția ca act comunicativ: <i>chiasm</i> , intercorporealitate. Husserl și intersubiectivitatea: empatia originală, <i>Einfühlung</i>	Prelegerea, dialogul.	
10. Semiotica cognitivă și ierarhia semiotică.	Prelegerea, dialogul.	

³ De exemplu aspecte organizatorice, recomandări pentru studenți, aspecte specifice legate de curs/seminar cum ar fi invitarea unor practicieni în domeniu etc.

Jordan Zlatev: semiotica cognitivă ca disciplină transdisciplinară. Ierarhia semiotică: viață, conștiință, semne, limbaj Mimesis corporală și emergența semnelor: de la imitație la pantomimă Intersubiectivitatea ca bază a comunicării.		
11-12. Enactivismul și comunicarea: sens, acțiune. Varela, Thompson, Rosch: mintea întrupată și enacția Autopoiesis și sense-making: viața ca sursă a semnificației De la sense-making individual la participatory sense-making (De Jaegher & Di Paolo)	Prelegerea, dialogul.	
13. Textul ca formă de comunicare: perspectivă semiotică. De la comunicarea inter-personală la textul ca artefact comunicativ.	Prelegerea, dialogul.	
14. Comunicarea în era digitală: inteligență artificială și provocări filosofice. Comunicarea între agenți artificiali: modele generative, rețele neuronale	Prelegerea, dialogul.	
Bibliografie (selectie) Bateson G., <i>Steps to an Ecology of Mind</i> , Chicago, The University of Chicago Press, 2000 (1972) Cobley P., & Peter J. Schulz, <i>Theories and Models of Communication</i> , De Gruyter, 2013. Cuffari, E., Ezequiel Di Paolo & Hanne De Jaegher, "From Participatory Sense-Making to Language: There and Back Again", <i>Phenomenology and the Cognitive Sciences</i> 14(4), 2015 Gallagher, Shaun, <i>How the Body Shapes the Mind</i> . Oxford: Clarendon Press, 2005. Gallagher, S. & Hutto, D. "Understanding others through primary interaction and narrative practice." In Zlatev, J., Racine, T., Sinha, C. & Itkonen, E. (eds.) <i>The Shared Mind: Perspectives on Intersubjectivity</i> . Amsterdam: John Benjamins, 2008, pp. 17–38. Gallagher, Shaun, <i>Enactivist Interventions. Rethinking the Mind</i> . Oxford: Oxford University Press, 2017 Gibson, J.J. <i>The Ecological Approach to Visual Perception</i> . Boston: Houghton Mifflin, 1979 Goldman, A. I. <i>Simulating minds</i> . New York: Oxford University Press, 2006 Hainic, C., The Interactive Dimension of Communication: The Pragmatics of the Palo Alto Group, <i>Journal for Communication and Culture</i> , vol1, no.2, 2011, pp. 4-19. Hutto, D.D.; Myin, E. <i>Evolving Enactivism. Basic Minds Meet Content</i> . Cambridge (MA): The MIT Press, 2017 Hutto, D.D.; Myin, E. <i>Radicalizing Enactivism. Basic Minds Without Content</i> . Cambridge (MA): The MIT Press, 2013 Hutto, Daniel D., <i>Folk Psychological Narratives: The Socio-Cultural Basis of Understanding Reasons</i> . Cambridge MA: MIT Press, 2008. Lakoff, G., and M. Johnson. <i>Metaphors we live by</i> . Chicago: University of Chicago Press, 1980. Lakoff, George and M. Johnson. <i>Philosophy in the Flesh</i> . New York: Basic Books, 1999. Johnson. M. <i>The body in the mind: the bodily basis of meaning, imagination, and reason</i> . Chicago: The University of Chicago Press, 1990. Johnson, M., <i>Embodied mind, meaning, and reason: how our bodies give rise to understanding</i> . Chicago & London: The University of Chicago Press, 2017. Menary, R. (2008). "Embodied Narratives". In <i>Journal of Consciousness Studies</i> , 15, No. 6, pp. 63–84. Noë, Alva (2004). <i>Action in Perception</i> . Cambridge (MA): The MIT Press. Paolucci, Claudio (2021). <i>Cognitive Semiotics: Integrating Signs, Minds, Meaning and Cognition</i> . Springer Verlag Marrone, G. <i>Introduction to the Semiotics of the Text (De Gruyter, 2022)</i> , cap. 1 ("What is a Text?"). Tjøstheim, Stephens, Anikin & Schwaninger, "The Cognitive Philosophy of Communication", <i>Philosophies</i> 5(4), 2020, Violi P., "How Our Bodies Become Us: Embodiment, Semiosis and Intersubjectivity", <i>Journal of Cognitive Semiotics</i> 4(1), 2009, pp. 57–75. Watzlawick, Beavin & Jackson, <i>Pragmatics of Human Communication</i> , WW Norton, 1967 Jordan Zlatev, "The Semiotic Hierarchy: Life, Consciousness, Signs and Language", <i>Cognitive Semiotics</i> 4, 2009, pp. 169–200.		
8.2 Seminar / laborator	Metode de predare - învățare	Observații
1. Paul Cobley & Peter J. Schulz, "Introduction", în <i>Theories and Models of Communication</i> (De Gruyter, 2013), pp. 1–38.	- seminar interactiv pe bază de discuții. - analiză de text, dezbatere.	

2. Richard L. Lanigan, "Information Theories", în Cobley & Schulz (eds.), <i>Theories and Models of Communication</i> cap. 4, pp. 59–84.	- seminar interactiv pe bază de discuții. - analiză de text, dezbateri.	
3. Tjøstheim, Stephens, Anikin & Schwaninger, "The Cognitive Philosophy of Communication", <i>Philosophies</i> 5(4), 2020, secțiunile 1–3 (pp. 1–5).	- seminar interactiv pe bază de discuții. - analiză de text, dezbateri.	
4. Tjøstheim et al., " <i>The Cognitive Philosophy of Communication</i> ", secțiunile 4–6 (pp. 6–13).	- seminar interactiv pe bază de discuții. - analiză de text, dezbateri.	
5. Gregory Bateson, "A Theory of Play and Fantasy", în <i>Steps to an Ecology of Mind</i> (1972), pp. 177–193. (Alternativ: "The Logical Categories of Learning and Communication", din același volum. 279-308)	- seminar interactiv pe bază de discuții. - analiză de text, dezbateri.	
6. Watzlawick, Beavin & Jackson, <i>Pragmatics of Human Communication</i> (1967), cap. 2 ("Some Tentative Axioms of Communication"), pp. 48–71.	- seminar interactiv pe bază de discuții. - analiză de text, dezbateri.	
7. Dirk Baecker, "Systemic Theories of Communication", în Cobley & Schulz (eds.), <i>Theories and Models of Communication</i> , cap. 5, pp. 85–100.	- seminar interactiv pe bază de discuții. - analiză de text, dezbateri.	
8. Philip Lieberman, "Biological and Neurological Bases of Communication", în Cobley & Schulz (eds.), <i>Theories and Models of Communication</i> , cap. 6, pp. 101–122.	- seminar interactiv pe bază de discuții. - analiză de text, dezbateri.	
9. Patrizia Violi, "How Our Bodies Become Us: Embodiment, Semiosis and Intersubjectivity", <i>Journal of Cognitive Semiotics</i> 4(1), 2009, pp. 57–75.	- seminar interactiv pe bază de discuții. - analiză de text, dezbateri.	
10. Jordan Zlatev, "The Semiotic Hierarchy: Life, Consciousness, Signs and Language", <i>Cognitive Semiotics</i> 4, 2009, pp. 169–200.	- seminar interactiv pe bază de discuții. - analiză de text, dezbateri.	
11-12. Elena Cuffari, Ezequiel Di Paolo & Hanne De Jaegher, "From Participatory Sense-Making to Language: There and Back Again", <i>Phenomenology and the Cognitive Sciences</i> 14(4), 2015	- seminar interactiv pe bază de discuții. - analiză de text, dezbateri.	
13. Gianfranco Marrone, <i>Introduction to the Semiotics of the Text</i> , cap. 1	- seminar interactiv pe bază de discuții. - analiză de text, dezbateri.	
14. Tjøstheim et al., " <i>The Cognitive Philosophy of Communication</i> ", secțiunea 6 (" <i>Communication between Artificial Neural Networks</i> "), pp. 11–14.	- seminar interactiv pe bază de discuții. - analiză de text, dezbateri.	

Bibliografie:

Bateson G., *Steps to an Ecology of Mind*, Chicago, The University of Chicago Press, 2000 [1972]
Cobley P., & Peter J. Schulz, *Theories and Models of Communication*, De Gruyter, 2013.
Cuffari, E., Ezequiel Di Paolo & Hanne De Jaegher, "From Participatory Sense-Making to Language: There and Back Again", *Phenomenology and the Cognitive Sciences* 14(4), 2015
Marrone, G. *Introduction to the Semiotics of the Text* (De Gruyter, 2022), cap. 1 ("What is a Text?").
Tjøstheim, Stephens, Anikin & Schwaninger, "The Cognitive Philosophy of Communication", *Philosophies* 5(4), 2020,
Violi P., "How Our Bodies Become Us: Embodiment, Semiosis and Intersubjectivity", *Journal of Cognitive Semiotics* 4(1), 2009, pp. 57–75.
Watzlawick, Beavin & Jackson, *Pragmatics of Human Communication*, WW Norton, 1967
Jordan Zlatev, "The Semiotic Hierarchy: Life, Consciousness, Signs and Language", *Cognitive Semiotics* 4, 2009, pp. 169–200.

9. Evaluare

Tip activitate	9.1 Criterii de evaluare ⁴	9.2 Metode de evaluare ⁵	9.3 Pondere din nota finală
9.4 Curs	- capacitatea de a dezvolta o argumentație proprie (opinii și convingeri personale) în raport cu temele studiate.	colocviu	50%
	- însușirea cunoștințelor predate la curs - cunoașterea metodei, a conceptelor și teoriilor;		
9.5 Seminar/laborator	- elaborarea unui eseu academic		50 %
	- participare activă - proiecte de cercetare, traduceri, eseuri.	- evaluarea se face atât pe parcursul semestrului, cât și la final.	
9.6 Standard minim de promovare			
Seminar: participarea la minim 50% din seminare; îndeplinirea cerințelor minime obligatorii – prezentare de text, intervenții; parcurgerea bibliografiei minime obligatorii. Observație! Sa iau în considerare doar eseurile care corespund normelor academice de redactare.			

10. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)⁶

	Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă							
								
								Nu se aplică nici o etichetă

Data completării:

15 martie 2026

Semnătura titularului de curs

Lect. dr. Codruța Hainic

Semnătura titularului de seminar

Lect. dr. Codruța Hainic

Data avizării în

Semnătura directorului de departament

⁴ Criteriile de evaluare trebuie să reflecte direct rezultatele învățării vizate la nivel de program de studii, respectiv la nivel de disciplină. Mai concret, se evaluează achizițiile de învățare menționate în rezultatele anticipate ale învățării.

⁵ Se recomandă stabilirea atât a metodelor de evaluare finală, cât și a strategiei de evaluare pe parcurs.

⁶ Selectați o singură etichetă, cea care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivește cel mai bine disciplinei. Dacă disciplina tratează tema dezvoltării durabile la modul general (de ex. prin prezentarea/introducerea cadrului general al dezvoltării durabile etc.) atunci se poate alocă eticheta generală de Dezvoltare Durabilă. Dacă niciuna dintre etichete nu descrie disciplina, selectați ultima opțiune: „Nu se aplică nici o etichetă”.

departament:

Prof. dr. Ciprian Mihali